

CAPUT IX.

Ex hucusque tradita circa originalem naturæ depravationem Patrum doctrina manifestior redditur eorum hallucinatio, qui in definiendis virium liberi arbitrii finibus longius, quam par sit, progressi sunt. Cl. Jctus hac in re sibi haud satis constans. Illius Thesis claudicat, de qualibet legem Dei servandi potentia eam interpretetis; imo modum loquendi continet a Patribus Africanis in Pelagio damnatum. Genuina humanæ infirmitatis notione carent, qui hominem lapsum ad physicam peccata vitandi & legem naturalem servandi impotentiam redactum esse cum Tournehyo male contendunt. Horum opinio ex jam stabilitis principiis refutatur.

§. XCII. **H**is itaque ob necessarium doctrinæ nexum opportune prælibatis diligenter isthic animo recolligenda sunt, quæ supra Capite V, & VI. de generis humani depravatione per Adæ prævaricationem inducta futius profecuti sumus: inde enim tanto facilius quisque intelliget manifesto erroris vitio scaturire; imo a severiore illa Illustriss. Serryi censura excusari vix posse (§. LVI). exoticam eam quorundam Theologorum opinionem, qui, nescio, majorine affectatæ novitatis studio, an venerandæ antiquitatis contemptu persuadere conuiterantur: *naturales vires hominis, & liberi arbitrii non fuisse diminutas in natura lapsa. — Hominem proinde non mino*

res habere vires, nec minus habilem esse ad bene operandum, quam esset in statu naturæ puræ — imo tam integrum esse in nobis liberum arbitrium quoad naturam, quam fuerat in primis parentibus seclusis supernaturalibus donis — consequenter totam naturæ depravationem fuisse solum amissionem donorum supernaturalium. (§. LV.) Hanc enim doctrinam Pelagianismum olere — peccati originalis naturam evertere: — imo ejus existentiam in discrimen adducere: — denique medicinalem Christi gratiam e medio tollere, jam supra Capite VI. demonstravimus.

§. XCIII. Quamvis vero Cl. Jctus quoad posteriorem hujus doctrinæ articulum ab ejus assertoribus videri alienus velit: quippe qui totam naturæ depravationem per peccatum inductam, non in sola donorum supernaturalium amissione; sed etiam in ipsiusmet naturæ in deterius commutatione, seu, ut ipse ait, in præternaturali, quam homo patitur, contra indolem voluntatis in actiones naturali fini suo dissonas inclinatione gravi, & radicali quodam lapsu contracta, (§. LXXII.), *) sitam esse

*) Immediate ante præmiserat idem Cl. Auctor: omnem actionem humanam naturali fini suo dissonam, si sit frequentata, habitum ita operandi inducere, quo tandem actus imbutus præva inclinationi callum inducit: oppositum voluntatis libertati, quam nemo absque summa virium contentione est recuperando. Hæc si ad Theologicæ criticæ libellam exigas, obelisci notam vix effugient, sive libertatis nomine eam, quæ est indifferentiæ, sive illam, quæ dicitur æquilibrii Auctor intellexerit. Et inprimis quidem callus ille ex male operandi habitu præva inclinationi obductus, quamvis recte dicatur oppositus libertati æquilibrii; hæc tamen libertatis accidentalitatis species relate ad actus morales bonos, & malos in statu naturæ lapsæ peccato ita periit, ut nulla virium contentione sine medicinali gratia Salvatoris recuperanda sit: de hac quippe loquitur S. Augustinus, dum in

esse aperte fatetur; haud satis tamen constare ipsemet sibi videtur, dum non obstante hac, quam contra indolem voluntatis, hominem pati prævie confessus est, praternaturali in actiones vitiosas propensione, nihilominus paulo-

Enchirid. ad Laurent. Cap. 30. ait: *Libero arbitrio male utens homo, & se perdidit, & ipsum. Quod amissum proprio vitio, inquit Lib. 14. de Civit. Cap. 2. nisi, a quo dari potuit, reddi non potest: quod, ut supra (§. LXXX. ajebat), Adamo datum a Deo Creatore, sed a deceptore viarum, nique a Salvatore sanandum est.*

Quodsi vero de libertate essentiali, seu indifferentiæ auctori sermo sit; tum profecto callus ille oppositus esse voluntatis libertati dici è vero non potuit: libertati enim indifferentiæ opponitur *physica, simplex, & absoluta* necessitas; hanc autem libertati non infert qualiscunque etiam inveteratæ consuetudinis callus, licet inferat necessitatem *moralem*, quam libertati nihil officere supra Cap. VIII. ostendimus. Nec aliter sensit S. Thomas, qui Quæst. 6. de malo: *Dicendum, inquit, quod consuetudo facit necessitatem, non simpliciter; nam ex deliberatione quantumcunque consuetus potest contra consuetudinem agere.* Unde contra Calvinum, & Jansenium recte notat doctiss. Petavius Lib. 5. Theol. Dogm. Cap. 10. n. 11. *Quamvis plerique longa vitiorum consuetudine, sic obdurati sint, & occaluerint, ut occasi ne data prope pecudum more, & quadam insuperabili necessitate rapiantur, quocumque eos imperus, ac libido rulerit; nec tamen propterea excussa illis est penitus arbitrii libertas, cui licet absolute reluctari possint, & in contrarium nisi, si velint; non tamen hoc facturi sunt.*

Quamobrem ne hocce Viri clariss. Theorema cuiquam fraudi sit, illud conformiter ad principia hæcenus (§. LXXXVI, & LXXXVIII.) exposita sequenti commentario emendatum reddimus: habitus male operandi prævæ agentis inclinationi callum obducit, oppositum voluntatis *potestatis*, seu potentiaæ morali in contrarium nitendi; quæ tametsi summa virium contentione physice, & absolute recuperari possit; hæc tamen vires ob conjunctam nempe impo-

paulo post, *naturæ humanæ vires naturales juri naturali servando ita sufficientes* attribuit, ut harum sola virtute *totam legem Dei servare, & sine omni peccato vivere hominem posse* contendat. (§. XXI.)

§. XCIV. Vel igitur de *potentia morali*, seu expedita, & cum actu conjuncta, aut conjugenda; vel de sola potentia *physica*, sed impedita, & ab actu disjuncta Thesis illa procedit. Si prius: ergo manifeste consequitur, *præternaturali ea, quam patimur, in actiones fini naturali dissonas inclinatione*, naturales liberi arbitrii vires nec attritas fuisse, nec in deterius commutatas, sed eas hodie dum in eodem vigore subsistere, quem habuissent, si natura in puris naturalibus condita fuisset, puta, ab omni *morali* bene agendi, malumve devitandi *impotentia* immunes *). Ex quo demum rursus consequi facile intelligitur, inter statum naturæ puræ, & lapsæ, quantum ad naturales bene operandi vires, nullam fore realem differentiam, atque adeo *totam naturæ depravationem peccato inductam solum fuisse donorum supernaturalium amissionem*. Hoc autem pacto quis non continuo videat, Thesis illam in ea omnia incommoda, atque absurda necessario incidere, quæ ex spuria illa recentiorum Theologorum doctrina pullulare paulo ante (§. XCII.) memoravimus.

§. XCV.

impotentiam, non perfecte nos adhibiturus prævidit, qui ut Augustinus aiebat, per Prophetam veridice dici voluit: *non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens*.

*) Id quod heic interim nobis dari petimus, infra in *Specimine Syncretismi* adversus Tournelyum fusius demonstraturis, eam naturæ puræ hypothese inter impossibiles rejiciendam esse, qua ponitur hominem sine peccato, & gratia a Deo condi posse obnoxium iisdem infirmitatibus, atque miseriis, quas nunc patitur, adeoque cum eadem, cui nunc subjacet, *morali bene agendi impotentia*.

§. XCV. Quodsi vero memorata Thesis ad solam *potentiam physicam*, eamque impeditam restringenda sit, ita ut hunc sensum auctor intenderit: *hominem totam Dei legem naturalem servare, & sine peccato vivere posse per vires physice quidem proportionatas; aut, si mavis, etiam physice, & absolute sufficientes **); sed ob conjunctam *moralement impotentiam* sine auxilio gratiæ in actum nunquam redigendas (§. LXXV.); tum quidem Thesis illa nihil commune haberet cum absurdis illis mox memoratæ doctrinæ consecratis; attamen *naturales illas naturæ humanæ vires juri naturali servando*, sine appo- sita restrictionis nota, *sufficientes* asserere Vir Cl. haud recte potuit, quas potius spectata naturæ humanæ infirmitate rectius dicere oportuisset *moraliter sufficientes*. Neque enim grammaticalis, propriusque sensus, aut nativa significandi vis facile patitur vires ad quidpiam agendum *irrestrictè sufficientes* dicere, quæ nisi adventitiæ opis accessu ad actum ipsum per semet nunquam reapse pertinent. Hac de causa non sustinent plerique Theologi gratiæ ex se, & natura sua efficacis defensores, eam gratiam, cui *hominis voluntate resistitur, quæque effectum suum, ad quem ponendum datur, culpa hominis non assequitur*, in sensu grammaticali gratiæ *sufficientis* nomine insigniri: ut propterea merito *Cardinalis Brancatus de Laurea, saepe se*

H

mira-

*) Ex hac vocis limitatione nemo non facile intelligeret, to nihil aliud intendere, quam *physicam* virium legem Dei servandi *impotentiam*, ab *impotentia morali* distinguere, neque hanc, sed illam solum a natura humana remove- re; eo fere modo, quo dum dicimus: posse nos aliquid *physice, simpliciter, & absolute* facere; hac restrictione utimur ad distinguendam *impotentiam physicam a morali* impotentia; nec ex communi hominum acceptione aliud significare velle intelligimur, quam potentiam, quæ præsentis habet vires ad aliquid faciendum *physice* pares, quin propterea *moralement agendi impotentiam* excludere continuo velle videamur. (§. LXXVII.)

miratum esse fateatur, cur Theologi moderni gratiam illam, qua homo excitatur ad bonum faciendum, & effectum non obtinet, vocare cœperint sufficientem a) : contra vim naturæ significationis, quæ inest huic vocabulo sufficiens b).

§. XCVI. Istud quidem adeo exploratum PP. Africanis, & cum his S. Augustino visum est, ut tamen ad non peccandum liberum voluntatis arbitrium, adeoque physicam non peccandi potentiam adesse aperto faterentur; hanc tamen potentiam, seu, ut ajunt, *potestatem, sufficientem* dici posse constanter inficiati sint, ob conjunctam nempe *moralem impotentiam* ex infirmitate contractam: non sufficit, ajunt, arbitrii potestas, nisi adjuvetur *infirmitas*; atque demum aliter dogmatizantes anathemate feriunt (§. XL. n. 2. & 3). Unde Synodus quoque Milevitana in Synodica ad Innocentium Pelagianos perstringens ait: *Ecce homines, qui non posuerunt Deum adiutorem sibi. Negantes auxilium Dei inquirunt, hominem sibi posse sufficere, nec gratia hunc egere divina.* Similiter S. Augustinus, quamvis fateatur: *hominem esse posse sine peccato, per Dei gratiam, & liberum arbitrium (§. XXXVI)*; Pelagium tamen, quod is naturam vitiatam, *tanquam sanam, vel tanquam sibi sufficientem voluntatis arbitrio, posse non peccare* defendisset, non solum redarguit (§. XXXV);

sed

- a) Opuscul. 3. Cap. 2. b) Cit. Opusc. Cap. 101. cui adde Thomam de Lemos, qui in Panoplia gratiæ Lib. 4. P. 2. Tract. 3. Cap. 2. apposite monet: Aliquos ex S. Thomæ discipulis in hoc argumento probe versatos arbitrari, auxilium illud, quod dividitur contra efficax, minus congrue *sufficiens* vocari, cum potissimum S. Thomas auxilium *sufficiens* accipiat pro efficaci, quod actum, seu effectum semper conjunctum habet. Imo mox laudatus Cardinalis loco proxime citato asserere non dubitat: *discrimen inter gratiam sufficientem, & efficacem antiquis Theologis fuisse prorsus inauditum.* Vid. Ex Schmaifus Tract. de auxilio grat. pag. 131.

sed etiam Pelagii, & Cœlestii dogma diris omnibus devovendum pronunciat, quo illi ad præcepta juris naturalis implenda, consequenter & ad peccata vitanda, liberum hominis arbitrium sine gratia *sufficere* affirmabant (§. XLI.). Denique idem S. Doctor Libro de *Cantico novo* docet: *Liberum arbitrium ad malum sufficit sibi a)*: quia nimirum cum *physica* peccandi potentia moralem quoque conjunctam esse sumit ad peccandum per semet sufficientem. Dum igitur alibi ait: *ad non peccandum, - - quamvis esse non dubitetur arbitrium voluntatis; tamen ejus potestas non sufficit, nisi adjuvetur infirmitas b)*; nihil profecto aliud innuere voluit, quam inesse quidem voluntati vires naturales ad non peccandum *physice* proportionatas; sed ob conjunctam *moralem impotentiam* peccato vitando *moraliter insufficientes*; nec proinde unquam futurum, ut per solas has naturæ vires sine medicinali gratia Christi omnia legis naturalis præcepta impleantur, omniaque peccata reipsa devitentur (§. LXXIX.): quia, ut idem S. Præsul rursus ait: *homo, & peccare, & non peccare potest; sed alterum horum non facit, nisi adjutus a Deo c)*. Tum vero alibi ita concludit: *si possibilitas naturalis per liberum arbitrium, & ad cognoscendum quomodo vivere debeat, & ad bene vivendum sufficit sibi; ergo Christus gratis mortuus est. d)*. Denique Juliano subinde quærenti: *Tu quomodo liberum arbitrium confiteris, tui unum tantummodo dicis esse possibile, i. e. facere malum, non autem esse possibile desistere a malo, & facere bonum?* Aug. argute respondet: *Dico ego, esse possibile voluntati hominis desistere a malo.*

H 2

- a) Idem repetit Lib. de corrept. & grat. C. 11. n. 31. b) Epist. olim 95. nunc 177. suo & aliorum quatuor Episcoporum nomine ad Innocentium I. scripta. c) Lib. 1. Operis imperf. n. 98. d) Lib. de Nat. & grat. C. 4. n. 47.

& facere bonum; sed ei voluntati, quam Deus adjuvat gratis, non quam Julianus inflat ingratus a).

§. XCVII. Inde jam colligere pronum est, tam arctum istic esse doctrinæ nexum, ut, aut semel agnita *moralis* legem Dei servandi hominis *impotentia*, naturales humanæ naturæ vires juri naturali servando *sufficientes* irrestrictè asserere sine vocis abusu, & nativæ significationis repugnantia omnino nequeas (§. XCV.); aut si hoc asserueris; jam hoc ipso vires illas naturales cum *moralis* legem Dei servandi *potentia* conjunctas, atque ad actualem præceptorum observantiam per semet sine gratia proficientes, contra expressam Patrum auctoritatem (§. Præced.) admittere cogaris.

Atqui vero id ipsum revera est, quod laudatæ Theoseos auctorem intendisse contextus ipse manifestum facit: non enim solum vires naturales juri naturali servando *sufficientes* homini irrestrictè attribuit; sed etiam violati *essentialis rerum ordinis* continenter postulat, si quis hominem *legem Dei servare, & sine peccato vivere non posse* asseruerit; imo *erroris* damnat Ascetam suum, circa hoc doctrinæ caput cum Ecclesiæ Patribus, ut vidimus, conspirantem (§. XXI). Hæcine, amabo, propria sunt hominis aliquam legem Dei servandi, & peccata vitandi *impotentiam* in statu naturæ corruptæ a Majoribus nostris tam liquido, tamque constanter, & sub comminatione anathematis severe inculcatam (§. Præced.) veraciter agnoscentis, fideliterque profitentis?

§. XCVIII. Sed quemadmodum porro, qui cum potentia *physica* *moralem* quoque legem Dei servandi, & peccata vitandi potentiam, seclusa gratia, naturæ humanæ

a) Lib. 3. contra Julian, n. 118;

næ attribuunt, Pelagianæ prodigalitatæ vitio laborare ex dictis Capite IV. facile convincuntur; ita ex adverso nimium illiberalis censerè merito debet eorum in naturam humanam parcitas, qui eidem præter *moralem* simul etiam *physicam* legis naturalis adimplendæ potentiam cum Tournelyo a), aliisque abjudicant, dum præsentem naturæ moraliter infirmæ statum homini comparant ex gravi morbo convalescere occipienti, qui respectu longioris, ac laboriosi itineris *physica* laborat *impotentia* b).

Verum præterquam, quod Tournelyana definitio potentiam physicam, non, ut oportet, solitariam, sed morali potentie confociatam respiciat, hocque pacto utramque præpostere confundat (§. LXXIII.); etiam præterea ipsa ejus inter statum hominis *moraliter*, & *physice* infirmi instituta comparatio, qua parte vires *physicas* relate ad *moralia* juris naturalis officia a statu naturæ lapsæ excludit, prorsus claudicat; rectam imo, ac genuinam notionem infirmitatis humanæ, quam quoad animam ex hæreditaria labis contagione contraximus,

H 3

penissi-

a) Tom. II. de grat. Christi Quæst. IV. Art. 4. pag. 346. Edit. Col. Agripin. *Potentia*, inquit, *physica*, est ipsa vis activa relative proportionata, & expedita operi faciendo. Vox illa: *expedita*, quæ heic indefinite profertur, satis profecto innuit, auctorem supponere vim activam operi faciendo *expeditam* ab impedimento quolibet tam *physico*, quam *moralis*: Quo pacto, quis non videat, potentiam *physicam* cum *moralis* prorsus confundi? quarum illam *expeditam* quidem esse oportet ab impedimento quovis *physico*; consistere tamen potest cum impedimento *moralis*, cujusmodi est gravis quælibet *difficultas*, quæ *moralem* agendi *impotentiam* inducit, efficitque, ut homo vires, quas habet operi faciendo proportionatas, nunquam exerat. (§. LXXV. & seq.) b) Ibidem pagine 348. Col. 1.

penissime evertit: quippe, quæ *physicam* bene, maleve agendi potentiam, necessario supponit.

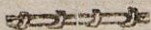
§. XCIX. Et istud quidem ex hucusque præmissis facile eruitur, imo sponte consequitur. 1) Enim potentia *physica* est virtus, seu vis activa *physice*, & *relative proportionata* operi faciendo, quamvis alioqui moraliter impossibili (§. LXXV.); sed vero etiam seclusa gratia in statu naturæ corruptæ, ac infirmæ admitti debent homini vires juris naturalis obligationibus adimplendis *physice proportionatæ* (§. LXXI.): ergo & potentia *physica*. 2) Fatetur cum PP. Africanis S. Augustinus *ad non peccandum* consequenter ad servandam legem Dei naturalem, homini lapsio inesse *liberum voluntatis arbitrium* proptereaque *hominem peccare, & non peccare posse* (§. XCVI.) asserit; at liberum arbitrium conciliari quidem cum impotentia morali (§. LXXXIV. & seq.), neutiquam vero consistere cum *physica* necessitate, aut impotentia potest: *physicam* igitur non peccandi potentiam supponit. Et certe verbis proxime citatis aliquam non peccandi potentiam S. Doctor admittit; atqui vero *moralem*, quæ sit cum effectû conjuncta ab homine gratia destituito excludit; siquidem continenter addit: *alterum horum non facere, nisi adjutum gratia Dei: physicam* ergo non peccandi potentiam etiam in homine omni gratia destituito S. Pater indubie agnovit. Qua de causa alibi agebat: *si adjutorium Dei desit, non ideo excusabile est hominis vitium a*); profecto autem excusabile in ea hypothese vitium foret, nisi *physicam* illud vitandi potentiam in peccatore supponas, valeretque proinde vetus illa a Pelagianis objecta, & ab Augustino b) *relata* quorumdam excusatio: peccavimus, quia

(a) Q. 50, in Deuter. b) Lib. de gestis contra Pelagium in Concilio Palestino Cap. 11. ubi Coelestius dixisse fertur?

quia gratiam non accepimus, sine qua non peccare non potuimus. Nusquam autem invenies S. Doctorem huic objectioni ita respondisse, ut diceret, eos propterea *inexcusabiles* esse, quod unicuique auxilium sufficientis gratiæ præsto semper adesset. Cur autem omnibus non semper adsit gratia illa fortior, qua moralis impotentia cum physica non peccandi potentia conjuncta tollatur? S. D. ad inscrutabilia Dei judicia recurrit Epist. ad Xistum verbis Apostoli respondens: *o homo, tu quis es, qui respondeas Deo?* & loco proxime citato, cur *inexcusabile* sit vitium, si gratia desit? hanc rationem reddit: *quoniam judicia Dei, quamvis occulta, tamen justa sunt.* Accedit 3) Quod legis naturalis præcepta, hoc ipso quod naturalia sint, & ratio naturalis dicet ea esse facienda, naturæ humanæ esse consequenter debeant *physice proportionata*; illa igitur homo sine gratia implere potest *potentia physica*: alioquin enim sequeretur, saltém in eorum sententia, qui docent obduratos, & nonnullos infideles, omni gratiæ auxilio destitui; vel non peccare transgrediendo legem naturalem; quod sustineri nequit sine scandalo: vel ad demerendum non requiri libertatem a necessitate *absoluta*, quod SS. PP. Innocentius X & Alexander VII. ceu *hereticum* damnarunt.

H 4

CA.

zur: *si gratia Dei est, quando vincimus peccata: ergo ipse in culpa est, quando a peccato vincimur: quia currimo custodire nos aut non potuit, aut noluit.*